

Magával a léttel mérleghintázik a szerző a következő, zseniális nyelvi leleménnyel megírt opusban, az *Onto-libikókában*. Bár nem címadó, mégis felfogható annak ez a vers. A *Félnóta* cím már magában számos allúziót kelthet az olvasóban, ami csak gazdagodik a kötet előrehaladtával. Halálversekről lévén szó, óhatatlanul felötlik bennünk a befejezetlen, félkész életmű gondolata, a félúton levés lét és nemlét közt, vagy éppen a félelem a megsemmisüléstől. Ebben a mérleghintázásban azonban a „fél-ség” olyan gazdag jelentéstartalmat kap, ami egyfelől kitágítja a kötet címének mögöttes dimenzióit, másfelől leszűkíti annak tárgyalási univerzumát. Azon a ponton libikókázik, ameddig a kötet elvezetett bennünket; azon a határon, amelyen túlról még

nem tud beszámolót adni, fél szemével azonban már folyton átles, és arról tájékoztat, mit és hogyan nem képes megpillantani. „Mit láthat a révész kétszer fél ladikból?” (*Onto-libikóka*).

Ezután mintegy levezetésként még egy Leibniz-kritikát és egy epilógust olvashatunk. Az előbbiben többek között a teodíceát és a monadológiát kéri számon szerzőjétől: „Tudja vajh a Jó Isten / hogy ez így nem jól van?!”, „E sírban friss tetem kékül / elégséges okok nélkül” (*Nekrobagatellek*). Az *Epilógusban* azonban már virágvasárnap van, és mirtuszágak között megjelenik a Megváltó, hogy megbocsásson még a költőnek is: „Jön, jön az Egy, ki megbocsátja / az ember pluralizmusát” (*Epilógus*).

Türjei Zoltán

Teli bőröndök Bucz Hunor:
Pattogzik a szó
zománca,
Unicus Kiadó, 2013.

Kissé megkésve érkeztem. Gyorsan alám toltak egy székot, elmerültem a zsi-bongásban. Történészek, irodalomtörténészek, két-három író. Havonta találkozunk egy vendéglőben. Az a szokás, hogy egyszerre beszél mindenki, de ez engem nem zavar, süket vagyok, ha mennydörögnének, se hallanám meg. Egyszer csak azt vettem észre, hogy a szemközti fazon szúrósan méreget. A mackós külsejű egyén kiérdemesült korvettkapitányra emlékeztetett. Bozontos, ősz szőrmók, vajon ki lehet? Kérem a mellettem ülőt. Odasúgja. „Cukor?” – bizonytalankodom. Bucz Hunor!” Hát persze... Bucz Hunor... A régi szép idők... Amatőr színpadok, fesztiválok, Máté Lajos, betiltások, március 15-i botrányok, a politikai rendőrség kopói és kukacként nyüzsgő spiclijei, a rendszer elleni düh, tiltakozás és a tetszésnyilvánítás tapsvihara... Térszínház... Vándorlások... Olykor az utcán... Hát persze! Hallomásból már ismertük egymást, de személyesen még sohasem találkoztunk.

Na, gondoltam, megcsákyázlak, öreg! Fölrepítem legszeretettebb barátom, Pál István nevét, aki a hetvenes években megújította az egész magyar színházművészetet (*Caligula*, *Tangó*, *Übü király*, *Gőzfürdő*). Két percen belül dagadó vitorlákkal suhantunk Hunorral valami jó kis bahamai búvóhely felé, ahol majd tovább

dicsekedhetünk egymásnak kalózkincseinkkel.

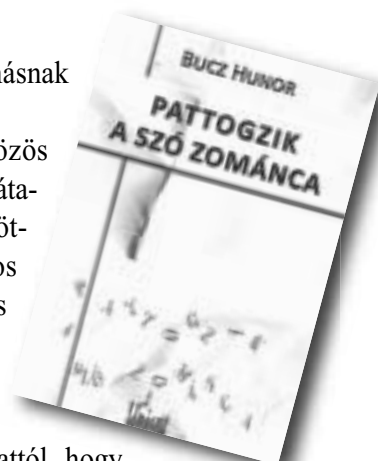
Kiderült, hogy közös ismerőseink, halott barátaink mennyire összekötnek minket. Szabados György, a zseniális zeneszerző, zongorista és gondolkodó nem a rettenetes testi kínoktól gyötrődött, hanem attól, hogy teli bőrönddel kell távoznia, lőttek a tervezett koncerteknek és kompozícióknak.

Istenem! Nincsenek teli bőröndök. A mennyei pályaudvarokon és reptereken egy szempillantás alatt minden fényé válik, az angyalok pedig szétlopkodják a sugarakat, és szárnyaikat ékesítik velük. Ideleln csak limlom marad utánunk, mert a gyerekeink és a befejezett műveink már a saját sorsukat élik, nem a miénket.

Amikor a metróhoz értünk, Hunor előkapott táskájából egy könyvet: „Ezt én is megírtam, olvasd majd el!”

Szentséges ég, verseskötet! Megint egy dilettáns. A folyóiratokból hullik a fűrészpor. Az olvasó meg csak kínlódik a temérdek hadova láttán, mintha borotvaélen, meztelen hátsóval kellene lecsúsznia a szegedi dóm tornyából. De nyugi, elvtársak, fő az udvariasság...

Néhány nap múlva belelapoztam a kötetbe, ideoda ugráltam: ez egészen jó, ez is... Né, ez meg egyenesen telitalálat... Eltelt két hét, újra elővettem az opuszt, s kezdett kirajzolódni különös értéke: az

öt ciklusból álló mű a szerző egész életét átfogja, és tömény, mert kihullott belőle az alkalmi sikerek aprópénze. Hetvenévesen rakta össze a szerző, nyilvánvaló, hogy csakis az értékre koncentrált. Már a cikluscímek is elárulták, milyen tudatosan építette Hunor ezt a verspiramist: először a gyerekkor, illetve az apa újjászületése a várva várt utódban, s az öröm a gyerekszaj alakította kiszólásokban, setesutaságokban, ám gügyögés helyett a gyerekfül számára oly kedves mondókák, állatjellemrajzok, fintorok a Hunor-féle Noé-bárból. A következő ciklus már címében hordozza tartalmát (*A költő, az asszony és a vadkan*): férfi-nő, szerelem és viaskodás, szex és csalódás. Majd jön a legkényesebb téma a harmadik részben (*Makacs csárdás*): haza, politika, társadalmi gubancok, történelmi emlékezet, különös tekintettel 1956-ra. Tudjuk, milyen iszonyatos mennyiségű hulladék, klapancia gyűlt már össze az elmúlt évtizedekben e témakörben. Igazából ez a rész lendítette Hunor kötetét a csúcsra. Ezt követi a *James Nathinger hagyatékából* című blóddli, egyben gúnyos satíra, amely az irodalmi mítoszok és hisztériák kókler kiagyalóinak, ganajtúróinak, a divatcsinálási talmi guruinak tart görbe tükröt, mert hiszen a literatúrát is úgy manipulálják, mint a tőzsdét. A műfajokat és a kánonokat is úgy sütögetik ki, mint a fásírtot. Számos egyetemi műhely, kiadó, irodalomtörténész és kritikus zsizsikeli, rájja rongyhalmazza a kultúrát, illetve annak részeként a műalkotás szintű szépirodalmat. A háttérből megbízóik, uraik: a politika, a hatalom, az ideológia és a profit dögevői figyelik szolgálóikat. A befejező ciklus, *Az utolsó utáni után* a már említett bőrdöndproblémával zár: csak a teremtésnek van értelme. A teremtés tagadása viszont maga a megsemmisülés.

Mikor erre az estre készülve harmadszor is végigkószáltam a *Pattogzik a szó zománcán*, rá kellett jönnöm, hogy – morbid hasonlattal – úgy hat, mint a lassan ölő mérge. Belekóstolsz és nem szabadulhatsz tőle. Így hát Hunor élethalál-ringlispíjéből kiszállva, a kötet pazar gazadagságától elbódulva kóvályogtam: mi minden, ami a költészet tömény varázslatához tartozik! Dal, rigmus, mondóka, csúfolódó, ráolvasás, átok, jóslat, világképlet. Abszurd és profán, magasztos és blaszfémikus, játékos és

kegyetlen, dédelgető és pofánvágó. Sohasem banális, sohasem lapos, sohasem konvencionális vagy joviális, hanem mindig távlatot sejtető, váratlanul mély, a végtelent meg-megcsillantó mágia. Legjobb darabjaiban szintiszta költészet, amely a hangzó nyelvből születik, de meg is haladja azt. Egyszerre van Hunoron kívül és belül. Abszolút jelenlét a jelenségekben és a jelenségek mögött. A költői nyelv erénye, hogy segítségével leleplezhető és nevetségessé tehető a gyakorta hamiskartyássá züllő nyelv. Bucz Hunor képes erre. Van bátorsága az öni-róniához, és ami új és ennél is több: gyilkos gúnyval vág oda az örök életre ácsingózó, rémálomszomjas múmia-múltnak, de ugyanígy az irreverzibilis jelen világhálós mocsarának, ahol viszont már a kaméleonizmus az oltáriszentség. Ma semmi sem eredeti többé. Bármilyen átalakítható bármilyen mássá: az eszmék, a tárgyak, a korok, a műalkotások, sőt még az emberek is összekeverhetők bármilyen, tetszés szerinti zatyulékká.

Bucz Hunor látja ezt, érzi ezt, szenved tőle és fitytyet hány neki. Ízig-vérig modern költő, a szó eredeti értelmében. Szürreális és expresszív, mesélő és ábrándozó, csontig vetkőzve személyes és borzongatóan univerzális. Műveltsége, léleklátása átsüt versein. Filozofikus gondolatisága magától értetődően épül be mondandójába, nyoma sincs intellektuális gögicselésnek, cifrázkodásnak.

Végül is mi a költészet? Az isteni kegyelem állapota? Kiszolgáltatottságunk ellen ható varázslat? Netán az irodalmi műfajok rádiuma? Nincs rá pontos definíció. Annyi bizonyos, hogy ha érzelmeinket, gondolatainkat, kíváncsiságunkat költői képekké transzponáljuk, akkor talán nem birtokolhatnak bennünket maradéktalanul félelmeink, szorongásaink. Vagyis a költészet a kozmosszal folytatható párbeszéd legősibb formája, s egyúttal a nyelv állandóan megújuló forradalma, mely az időtlenség barikádja mögül lövöldözi metaforáit.

Köszönet az Unicus Kiadónak, Kemény Andrásnak, hogy ilyen örültségre vetemedett, mert bizony mondom néktek, hogy Kukutyinban zabot hegyezni ma rentábilisabb vállalkozás, mint verseskötetet kiadni Magyarországon.

Benedikty Tamás